

Sociale technologie in sociaal werk – Plan van Aanpak

De centrale onderzoeksvraag die door de inventarisatie wordt beantwoord is:

Wat is het potentieel van sociale technologie om de urgente veranderopgaven in het sociaal werk op de (middel-)lange termijn aan te gaan?

Deelvragen zijn:

1. Op het gebied van urgente veranderopgaven:

- Wat is de samenhang tussen de transformatie in het sociaal domein en de digitale transformatie van de samenleving?

2. Op het gebied van definities en themagebieden:

- Wat verstaan we onder sociale technologie?
- Welke themagebieden zijn binnen sociale technologie te onderscheiden?

3. Op het gebied van potentieel/nabije vergezichten:

- Wat zijn de (potentiële) functies van sociale technologie?
- Hoe zijn deze functies gerelateerd aan de urgente veranderopgaven in het sociaal werk?
- Wat zijn goede voorbeelden van het realiseren van deze functies?

4. Op het gebied van geleerde lessen over de doorbraak van innovaties:

- Wat zijn de geleerde lessen in internationaal verband en in het aanverwante zorgdomein?
- Wat zijn de bekende risico's en valkuilen van het ontwikkelen van sociale technologie?
- Welke innovatiemodellen passen bij de branche 'sociaal werk'?

5. Op het gebied van professionele ontwikkeling:

- Wat vraagt de ontwikkeling van sociale technologie in het sociaal domein op de (middel-)lange termijn van professionals?

6. Op het gebied van professionele besluitvorming:

- Wat vraagt de ontwikkeling van sociale technologie in het sociaal domein op de (middel-)lange termijn van het leiderschap?
- Welke netwerken zijn al beschikbaar voor een impuls en/of regionale samenwerking, bijv. met de zorg?
- Wat zijn beschikbare hulpbronnen om tot vervolgstappen over te kunnen gaan?

Hierna volgt de voorgestelde aanpak om deze vragen te beantwoorden.

Beoogd resultaat

De onderzoeksvragen leiden toe naar beslisinformatie. De resultaten zijn dan ook praktisch van aard, worden in overleg met een aantal vertegenwoordigers van de gebruikers afgestemd, en worden inspirerend gebracht.

Doel is dat het sociaal werk de innovatieve mogelijkheden, waardoor de bestaande doelen van het sociaal werk goed of soms beter bereikt kunnen worden, omarmt.

Afbakening

In deze inventarisatie zullen we ons richten op sociale technologie als onderdeel van de primaire processen in het sociaal werk. Automatisering en digitale administratie behoren niet tot het onderzoeksonderwerp, tenzij het gaat om middelen (zoals portalen, dossiers) waarin inwoners zélf regie hebben over hun data. We zullen echter wel aandacht besteden aan arbeidsbesparende innovaties. Een volledige wetenschappelijke review voert in het kader van deze opdracht te ver. We zullen een brede, degelijk onderbouwde, inventarisatie doen waardoor de leden van Sociaal Werk Nederland weloverwogen keuzes kunnen maken voor vervolgstappen.

Transformatie in het sociaal domein en digitale transformatie in de samenleving

1. Urgenties in het sociaal werk

Beschrijving van de volgende urgenties: transformatie in het sociaal domein; sociale basis; positieve gezondheid; rol en identiteit van het sociaal werk in het kader van interprofessionele samenwerking; personeelstekorten in het sociaal werk; digitalisering van de samenleving.

Bronnen zijn o.a.

- 1) de Beroepscode Sociaal Werk (2018) en
- 2) het integrale concept van Positieve gezondheid
- 3) dossiers van landelijke kenniscentra, zoals Movisie
- 4) landelijke actieprogramma's van het Ministerie van VWS

De inhoudelijk onderdelen van het plan van aanpak

2. Definities en themagebieden

Eenduidige definities van eHealth en sociale technologie bestaan niet; hanteerbare werkdefinities wel. Het creëren van een begrippenkader is één van de onderdelen van deze inventarisatie. In 2018 is een werkgroep geformeerd die op basis van bestaande definities van sociale technologie een nieuwe definitie heeft geconstrueerd. Deze zal opnieuw tegen het licht worden gehouden en (mogelijk na enkele aanpassingen door nieuwe inzichten) worden voorgesteld als kernbegrip. In het kader van onderzoek door diverse lectoraten en in diverse labs voor technologie voor zorg en welzijn is bovendien een categorisering van sociale technologie beschikbaar van (waarschijnlijk 8) themagebieden zoals robotica, virtual reality, afstandscommunicatie, sensoren etc. Deze zal beschreven en gehanteerd worden voor de vervolgstappen.

Het doel van dit onderdeel is dat alle lezers een gemeenschappelijk begrippenkader krijgen om op voort te bouwen.

3. Nabije vergezichten

Met Nabije vergezichten bedoelen we dat het bij sociale technologie vaak gaat om nog niet grootschalig gerealiseerde beloftes in de toekomst, op basis van kleinschalige experimenten.

Bij elk themagebied (bij stap 1 in kaart gebracht) volgt, op basis van een snelle wetenschappelijke review (van reviews), een blik op 5-10 mogelijke functies in het sociaal werk. Bovendien illustreren we elk thema met twee concrete toepassingen (bij voorkeur vanuit de context van sociaal werk in Nederland). We leggen hierbij ook een relatie met het landelijk Lectoren Platform Inzet van Technologie in Zorg en Welzijn en het initiatief om tot een landelijke kennisbank eHealth te komen.

1. veranderopgaven
2. definities en themagebieden
3. nabije vergezichten
4. lessen over doorbraak
5. professionele ontwikkeling
6. professionele besluitvorming

Het doel van dit onderdeel is dat de leden van Sociaal Werk Nederland een realistisch beeld krijgen van de mogelijkheden en de beloftes van sociale technologie.

NB. We zijn van mening dat een review van reviews kan zorgen voor een goede kwaliteit van de meest actuele onderbouwde informatie per themagebied. Deze exercitie zal ook aan het licht brengen wat de lacunes in kennis zijn. Een dergelijk overzicht vormt de basis van elk toekomstig traject rond sociale technologie en vormt dan ook de kern van de aanpak (bijna 50% van de volledige inzet van dit onderzoek).

4. Lessen over doorbraak

Met name in het zorgdomein is eHealth al een breed toegepast begrip. Toch laat de jaarlijkse eHealthmonitor zien dat ook veelbelovende innovaties niet zomaar doorbreken. Een internationale verkenning over technologie in het sociaal werk laat tevens enkele mogelijkheden en belemmeringen zien om tot doorbraak en opschaling te komen. En de decentralisatie van het sociaal domein in Nederland werkt in sommige opzichten ook remmend. In dit onderdeel worden deze perspectieven gebruikt als benchmark voor toekomstige ambities. We bevragen het Platform Lectoren Inzet Technologie Zorg en welzijn in een focusgroep over doorbraakperspectieven.

Het doel van dit onderdeel is om lessen te trekken uit voorgaande (innovatie/transformatie)processen en daardoor realistische vervolgstappen in kaart te brengen.

5. Professionele ontwikkeling

Een treffende uitspraak over innovatie is, dat het niet gaat om de vraag "werkt het?" maar om de vraag "wie werkt het?". Het werken met een technologie, zeker in sociaal werk en welzijn, is mensenwerk. In dit gedeelte gaan we in op de rol van beroepsontwikkeling van aanstaande, maar vooral ook zittende professionals. Op basis van literatuurstudie bieden we een model om hier verdere stappen in te zetten, met minimaal de drie componenten: ondernemen en innoveren, methodisch handelen en normatief handelen. We bieden inzicht in diverse good practices, bijvoorbeeld hoe de

diverse learning labs werken (o.a. onderwerp van onderzoek in het huidige Europese NICCoLLa-project) en wat de mogelijkheden zijn van regionale zorginnovatienetwerken (i.s.m. landelijke actieprogramma's zoals Werken in de zorg). Het bieden van een volledig overzicht over wat MBO en HBO momenteel aanbieden op alle themagebieden voert te ver; wel worden momenteel door de Coalitie Digivaardig in de zorg en het Actie Leer Netwerk een landelijke netwerkkaart en een kenniskaart ontwikkeld, die meegenomen zullen worden in deze inventarisatie.

Doel van dit onderdeel is om perspectief te bieden op de meerjarige inspanningen die nodig zullen zijn om (technologische) innovatie duurzaam te verankeren in de beroepspraktijk.

6. Professionele besluitvorming

Uit het voorgaande komt een aantal inzichten naar voren, waaruit blijkt dat het realiseren van ambities op het gebied van sociale technologie een dynamiek kent van "al lerend doen en al doend leren". We gaan in op enkele veel gebruikte modellen voor business development op dit terrein, op arbeidsbesparende innovatie, kosteneffectiviteit, en kansen en risico's. Daarbij doen wij geen nieuw onderzoek, maar brengen in kaart wat bekende beslisstappen zijn geweest bij succesvolle trajecten en (regionale) samenwerkingsverbanden. We zullen daarbij enkele aansprekende voorbeelden geven. Op basis van de inventarisatie volgt een voorstel voor het vergroten van de impact van sociale technologie, met andere woorden: wat zijn de implicaties voor de korte, middellange en langere termijn? Hierin schetsen we welke besluiten kunnen leiden tot de gewenste doorbraak. Dit voorstel wordt eerst in concept besproken met een focusgroep van Sociaal Werk Nederland en vervolgens aangescherpt.

Doel van dit onderdeel is dat de leden van Sociaal Werk Nederland geïnspireerd worden om met vertrouwen volgende stappen te zetten op het gebied van de inzet van sociale technologie.

Projectbegeleiding

Het proces

Sociaal Werk Nederland formeert een begeleidingsgroep van 8-10 leden voor de duur van het onderzoek. De begeleidingsgroep denkt en beslist mee over de voortgang van het onderzoek binnen de geschetste kaders, en zal als vertegenwoordiging van de uiteindelijke gebruikers van de informatie in stap 6 ook wensen formuleren voor het op te leveren eindproduct. Op die manier sluit de informatie het beste aan bij wat het meest zinvol en inspirerend is voor de toekomstgerichte stappen die zij willen gaan zetten.

Op te leveren resultaten

De inventarisatie bestaat uit een beknopte rapportage met de bovenstaande zes hoofdstukken én een aantrekkelijke, inspirerende presentatievorm (in overleg met de begeleidingsgroep).